

TEME

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 55
Godina XXVIII
Maj, 2023.
[str. 41-48]

© Monos 2023

Društveni značaj i uloga muzeja

Prof.dr. Esad Delibašić

U ovom radu se problematizira društveni značaj i uloga muzeja i muzejskih zbirki. Jedna od novih koncepcija muzeja, koja se javlja kao reakcija na krizu muzeja, razumijeva muzej kao medij. Muzeji shvaćeni kao mediji imaju zadatak da javnosti prenesu različite vrste poruka i da utiču na formiranje javnog mnijenja i na artikuliranje stavova građana. Za muzej shvaćen kao medij važe sva ona pravila koja važe i za druge medije. Demokratski muzej pokušava da shvati društvo i realitet u kome se trenutno nalazi. On ne bježi od realnosti, naprotiv on se suočava s njom. Demokratski muzej pokušava komunicirati sa ljudima današnjice. On je demokratski upravo zbog te komunikacije. Istinski demokratski muzeji mogući su samo u društvu koje je otvoreno za promjene i demokratsku kontrolu; u društvu u kome mediji imaju zadatak da prenose različite, često i konfliktne, društvene interese i poglede na svijet; u društvu koje je spremno za dijalog. U radu se analizira i značaj formiranja muzeja i muzejskih zbirki u bosanskohercegovačkim lokalnim zajednicama. Navode se ključni uzroci nepostojanja sistemске i planske brige za kulturnu baštinu u lokalnim zajednicama.

Ključne riječi: muzej, uloga muzeja, medij, tradicionalni muzej, demokratski muzej

UVOD

Kakva je uloga muzeja u savremenom društvu? U kakvoj vezi su muzej i društvo u kome djeluje? Da li se poslanstvo muzeja može dovesti u vezu sa stepenom demokratije društva u kome se on nalazi i djeluje? Da li je *demokratski muzej* moguć samo u demokratskom društvu ili je on moguć i u nedemokratskom društvu? Da li muzej može uticati na razvoj demokratskih odnosa, na promjene u društvu u kome se nalazi ili je, pak, to samo još jedna od utopija "entuzijasta" i eksperata opterećenih važnošću svoje profesije? Da li, konačno, muzej može biti kritičar društvenog stanja i nosilac promjene? Ovo su samo neka od pitanja i dilema na koje ćemo pokušati odgovoriti u ovom tekstu.

Da bismo odgovorili na ova pitanja, nužno je prethodno ukazati na povijesne okolnosti koje su uticale na formiranje pr-

TEME

vih muzejskih zbirki i muzejskih institucija. Riječ muzej prvi put se javlja u antičko doba kada je označavala sveti gaj posvećen muzama, kćerima Zeusa i Mnemozine¹. Muzej tada nije imao onu funkciju koja će kasnije dominirati kroz povijest – mjesta gdje se skupljaju i izlažu predmeti. Prve muzejske zbirke formirane su s ciljem isticanja ratnih uspjeha i uvećanja moći vladara. Činjenica da su prve zbirke formirane da bi se istakla moć vladara i vladajućih slojeva uslovlila je njihov klasni karakter. Jedan broj velikih muzeja i danas svjedoči o imperijalnoj prošlosti zemalja u kojima djeluju. Veoma rijetke su bile prilike da “obični” ljudi vide zbirke umjetnina (npr. u 5. vijeku pr.n.e. Pinakoteka atinske akropole bila je javni prostor; javnosti su bile dostupne i umjetnine u gozbenom šatoru Ptolomeja II). Kroz povijest su, uglavnom, zbirke posjedovali kraljevi, aristokracija i crkva. Muzeji postaju javne institucije tek u 18. vijeku što dovodi do njihovog otvaranja prema publici.² Zbirke se tada počinju poklanjati gradovima za javnu upotrebu (1743. godine Ana Maria Ludovica Medici ostavlja sve zbirke porodice Medici narodu Toskane, a jedan od uslova bio je da budu dostupne narodu; Louis XV 1750. godine 110 slika iz Louvrea izlaže za javnu upotrebu u palati Luxembourg). Francuskom revolucijom se funkcija muzeja i dotadašnjih zbirki kraljeva, aristokratije i crkve redefiniše. Od institucije namijenjene isključivo za posjetu socijalne elite društva muzej se nastoji demokratizirati i otvoriti svoja vrata za cjelokupnu javnost. Louvre se pretvara u Muzej Republike 1792. godine, a javnosti postaje dostupan 1793. godine.

S općom dostupnošću muzejskih zbirki ostvaruje se nova faza u razvoju muzejske

institucije. U toj fazi muzeju je omogućeno da se demokratizira i da utječe na formiranje javnosti i javnog mnijenja, ali i da zbog te svoje “moći” postane sredstvo političke i socijalne manipulacije. Ovo je ključna promjena društvene uloge muzeja jer muzejski predmeti i zbirke više nisu dostupni samo njihovim vlasnicima i povlaštenim slojevima. Naime, muzeji su, u najvećem dijelu, bili nedemokratski, u smislu da “nižim” slojevima društva nije bio omogućen pristup muzejskim zbirkama. Muzejske zbirke svjedočile su samo o identitetu vladajućih, privilegovanih slojeva društva. One su prikazivale i konstruirale klasnu i ideološku sliku svijeta kakva je odgovarala tim slojevima. Tragovi o “sporednim”, marginaliziranim identitetima, socijalno neprihvaćenim društvenim grupama, drugačijim životnim stilovima i načinima života, prikazani su u tadašnjim muzejima reducirano i fragmentarno. Možemo zaključiti da je nastanak prvih muzejskih zbirki i muzejskih institucija uslovljen društveno-političkim kontekstom vremena u kome su nastali.

MUZEJ KAO MEDIJ

U drugoj polovini XX vijeka dolazi do konceptualne krize muzejske institucije zbog čega su joj mnogi proricali nestanak tvrdeći da je došlo vrijeme “*da se muzej pohrani u muzej*”.³ Tradicionalni muzej postaje sinonim za skladište starih, socijalno i vremenski “mrtvih” predmeta.⁴ Muzejske institucije bile su opsjednute svojim eksponatima, odnosno nisu bile usmjerene da prenesu određenu poruku svojoj publici, nisu bile usmjerene na problem i interese konkretnih ljudi u konkretnim društvima. One su, uglavnom, bile naučne institucije rezervisane

1 Andre Gob–Noemie Drouguet, *Muzeologija – povijest, razvitak, izazovi današnjice*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus, 2007, str.19.

2 Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1993., str. 30.

3 Andre Gob–Noemie Drouguet, *Muzeologija ...* str.15.

4 Ljiljana Gavrilović, *Muzeji i granice moći*. Beograd: XX VEK, 2011, str.10.

za društvenu elitu. Suština krize ogleda se u nemogućnosti promjene dominantnog razumijevanja muzeja. Osnovni problem bio je: kako da muzejske institucije od ustanova koje postoje uglavnom radi sebe samih postanu institucije koje pomoću posredovane prošlosti nude odgovore današnjim ljudima na njihove svakodnevne, ponekad i trivijalne, probleme i interese. Dokazujući da su savremeni muzeji izgubili vezu sa realnim životom zajednice, Tomislav Šola će primijetiti da *“kad u muzeju vidite bilo što što sliča na istinski život, tada zasigurno stojite pred prozorom, a ne pred staklenom vitrinom”*⁵ Muzealci sve više uviđaju da muzej ne može biti odvojen od realnih društvenih odnosa, odnosno da je i on determiniran društvenim i političkim kontekstom u kome djeluje. Prevladava mišljenje da se društvena uloga muzeja mora ogledati i u njegovom društvenom i političkom angažmanu. Društveni i politički angažman muzeja ne smije biti reduciran na dnevopolitički diskurs već on treba izražavati kritički stav prema trenutnim društvenim protivrječnostima.

Jedna od novih koncepcija muzeja, koja se javlja kao reakcija na krizu muzeja, razumijeva muzej kao medij. Muzeji shvaćeni kao mediji imaju zadatak da publici/javnosti prenose različite vrste poruka i da utiču na formiranje javnog mnjenja i na artikuliranje stavova građana. Za muzej shvaćen kao medij važe, najvećim dijelom, sva ona pravila koja važe i za druge medije. Preko medija javno mnjenje u demokratskim društvima vrši pritisak na vlast pri rješavanju aktualnih društvenih problema. Jedna od ključnih društvenih uloga medija je uspostavljanje

kritičke javnosti. Mediji *“vrše artikulacijsku funkciju široke javnosti, omogućuju izražavanje mišljenja, stavova, potreba i interesa različitih socijalnih grupa. Na taj način postaju ‘glasilo’ različitih za demokratiju prihvatljivih stranaka, udruženja, saveza i interesnih grupa.”*⁶ Politička funkcija medija je funkcija kritike i javnog nadzora. Ova funkcija je u demokratskim društvima, prije svega, *“usmjerena na kritiku i nadzor vlade, vladajućih i opozicionih grupa, političkih stranaka...”*⁷ Poput drugih medija, i muzej *“bi trebao biti na usluzi javnosti, pomagati osvješćivanju i razumijevanju, boljoj kakvoći života”*⁸

Da li muzej kao medij može ispuniti ovu funkciju demokratskog medija?

Pojedini muzealci vjeruju da je to moguće. Muzeji *“ako žele igrati važnu ulogu u društvu, ako žele zadobiti važnost koja pripada sredstvu kolektivnog iskustva.....moraju imati sposobnost da održavaju evolucijsku, kritičku definiciju svijeta. Oni moraju biti svjesni što je prošlost i kakva bi budućnost mogla biti poželjna za društvo, da bi bili u stanju priključiti se kolektivnom naporu za kontinuitetom.”*⁹ Muzeji često iz straha vrše autocenzuru. te ne uspostavljaju kontakt sa društvenim realitetom i ne postavljaju bitna društvena pitanja, čime nastavljaju putem tradicionalnih muzeja. *“Zadaca novog muzeja jest da, svojom dokumentacijskom pripremljenošću, svojom komunikativnošću i zanimanjem za tekuće okolnosti svog mikro i makro okruženja, ostane u neprekidnom kritičkom odnosu prema svakodnevnom životu – takav muzej nije samo svijest već i savjest čovječanstva”*¹⁰ Dakle, društvena uloga muzeja ne ogleda se u tome da bude neutralan prema društvenim

5 Tomislav Šola, *Eseji o muzejima i njihovoj teoriji: prema kibernetičkom muzeju*. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM, 2003., str 46.

6 France Vreg, *Demokratsko komuniciranje*. Sarajevo: Narodna i univerzitetska biblioteka BiH-Fakultet političkih nauka Sarajevo., 1991., str. 57.

7 Ibidem.

8 Tomislav Šola, *Eseji o muzejima str.36.*

9 Ibidem. str. 36.

10 Ibidem. str. 247.

i povijesnim dešavanjima, odnosno njegova uloga je da uspostavi kritički odnos, kako prema prošlosti, tako i prema aktuelnim društvenim procesima.

PREMA USPOSTAVI DEMOKRATSKOG MUZEJA

Tradicionalni muzej, kao što smo rekli, nije uspostavljao komunikaciju sa publikom svoga vremena, nije se bavio problemima društva u kome se nalazio. Nasuprot tome, *demokratski muzej* pokušava da shvati društvo i realitet u kome se nalazi. On ne bježi od realnosti, naprotiv on se suočava s njom. On pokušava komunicirati sa ljudima današnjice. On je demokratski upravo zbog te komunikacije. Tradicionalni muzej slavi prošlost koju ne dovodi u vezu sa sadašnjošću, a *demokratski muzej* služi današnjem životu. On koristi prošlost radi sadašnjosti i budućnosti. Sa *demokratskim muzejom* pažnja se sa prikupljanja, istraživanja i čuvanja premjestila na prezentaciju i interpretaciju. Interesi, potrebe i problemi posjetitelja su izbili u prvi plan. Muzeji su iz svoje metafizičnosti prešli u razumljiv medij. Oni žele postati bliski običnom čovjeku. Oni tom čovjeku žele pomoći da razumije prošlost da bi bolje shvatio društvo i svijet u kome danas živi. *Demokratski muzej* dostupan je svim društvenim slojevima. Muzejski predmeti u demokratskom muzeju više nisu u centru pažnje, nego su sredstvo ideje koja se posreduje izložbom. "Istraživanja u novom muzeju se odvijaju oko teme, za razliku od dominantne usredsređenosti na predmet u tradicionalnom muzeju... Time se postiže da muzej bude koristan u rješavanju problema sadašnjice..."¹¹

Za demokratsko komuniciranje muzeja od važnosti je i činjenica ko je vlasnik muzeja. Muzeji mogu biti demokratski samo pod uslovom da su relativno neovisni i da

njima ne upravlja ni vladajuća politička elita ni privatni interesi. Naime, ideje koje se žele prenijeti izložbom ne smiju biti dirigovane izvan muzeja, a pogotovo ne smiju biti oruđe bilo kog ideološkog interesa. Te ideje moraju potencirati društveni angažman i kritički stav prema svim oblicima društvenog otuđenja. Muzeji su većinom u vlasništvu država te je njihova ovisnost o trenutnom političkom sistemu velika. U državama koje su nastale raspadom Jugoslavije često su organizovane izložbe koje su podržavale trenutnu vladajuću ideologiju i interpretaciju prošlosti koja odgovara toj ideologiji (sjetimo se izložbi koje su nekritički podržavale nacionalističku retoriku i svjetonazor, te time doprinosile širenju netrpeljivosti prema drugim i drugačijim).

Da će muzeji biti demokratski najviše, ipak, zavisi od stepena demokratizacije društva u kome se nalazi muzej i osposobljenosti osoba koje rade u muzejima (njihove upućenosti u poslanstvo muzeja, profesionalizma, potrebne interdisciplinarnosti itd.). Nerealno je očekivati da u totalitarnim društvima muzeji budu mediji kroz koje će se ispoljavati različita politička mišljenja, u kojima će se otjelotvoriti alternativni oblici društvenog života i u kojima će ravnopravno egzistirati različiti životni stilovi. Muzeji su u takvim društvima ponekad prinuđeni vratiti se tradicionalnom konceptu muzeja. Konceptu bezvremenitosti, koji ne dozvoljava društveni angažman muzeja, koji ne dozvoljava bilo kakvu povezanost muzeja sa trenutnim socijalnim realitetom.

Istinski demokratski muzeji mogući su samo u društvu koje je otvoreno za promjene i demokratsku kontrolu; u društvu u kome mediji imaju zadatak da prenose različite, često i konfliktne, društvene interese i poglede na svijet; u društvu koje je spremno za dija-

¹¹ Angelina Milosavljević Ault, *Nova muzeologija kao činjenica savremenosti*. u: Milosavljević Ault, Angelina (pr.) (2014) *Nova muzeologija*, časopis Kultura, br.144. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvoja, 2014, str.22.

log. *Demokratski muzej* osim demokratskog uređenja društva u kome se nalazi zahtijeva osposobljen kadar za realizaciju svojih ideja. Ovaj muzej, za razliku od tradicionalnog, ne apsolutizuje jedan identitet na račun drugog, on dozvoljava da i alternativni identiteti, stilovi života, neoficijelni stavovi progovore jezikom muzeja. Muzeji ne bi trebali biti mjesta u kojima se nameće bilo koji svjetonazor ili bilo koja "krajnja istina".

Demokratski muzej inaugurira novu muzejsku paradigmu po kojoj se značaj i uloga muzeja u društvu ogleda u njegovom uticaju na aktuelnu društvenu i političku stvarnost. Muzeji *"gotovo po pravilu... i dalje prave izložbe koje su ili politički podobne, ili su 'apolitične'". U oba slučaja muzejski radnici čvrsto veruju da se ne bave politikom, i da je stvarnost koju oni prikazuju na izložbama 'objektivna', iako tako nešto ne postoji, niti je ikada postojalo*".¹²

ZNAČAJ FORMIRANJA MUZEJSKIH USTANOVA I MUZEJSKIH ZBIRKI U BOSANSKOHERCEGOVAČKIM LOKALNIM ZAJEDNICAMA

Većina bosanskohercegovačkih lokalnih zajednica suočava se sa veoma lošim stanjem kulturne baštine na svom području. Materijalna i nematerijalna kulturna baština koja se nalazi na područjima lokalnih zajednica značajna je ne samo za te zajednice nego i za državu Bosnu i Hercegovinu. Svjedoci smo nekontrolisanog odnošenja, uništavanja, privatizacije, nebrige i svake vrste destrukcije kulturnog blaga sa područja naših lokalnih zajednica. Nebriga za očuvanje kulturne baštine za posljedicu ima rastakanje kulturnog identiteta lokalnih zajednica i identiteta bosanskohercegovačke države i društva. Kulturna dobra služe kao medij prijenosa kolektivnog pamćenja od prošlih ka budućim generacijama, međutim, ukoliko se ne sačuvaju dobra baštine, prijenos kolektivnog

pamćenja neće biti moguć. Suština problema ogleda se u činjenici da na području većine lokalnih zajednica ne postoje stručne ustanove koje bi sistematski i planski upravljale prikupljanjem, čuvanjem i izučavanjem kulturne baštine. Briga za kulturna dobra često su prepuštena entuzijazmu i zalaganju pojedinaca bez sistemske brige i aktivnosti nadležnih državnih tijela.

Da bi se situacija u lokalnim zajednicama promijenila nužno je, dakle, raditi na formiranju muzejskih ustanova ili/i muzejskih zbirki. Formirane muzejske ustanove i zbirke imale bi zadatak da za sadašnje i buduće generacije sačuvaju muzejsku građu koja svjedoči o državnom, nacionalnom, ekonomskom, kulturnom, vjerskom i drugim identitetima stanovnika lokalne zajednice. Muzejska djelatnost bi obuhvatala: prikupljanje, čuvanje i istraživanje kulturnih i prirodnih dobara u lokalnoj zajednici, njihovu stručnu i naučnu obradu, čuvanje, zaštitu i prezentiranje muzejske građe, muzejske dokumentacije, muzejskih lokaliteta i nalazišta, njihovo neposredno i posredno predočavanje javnosti putem stalnih i povremenih izložbi, te objavljivanje podataka i saznanja o muzejskoj građi i muzejskoj dokumentaciji putem stručnih, naučnih časopisa i drugih sredstava informisanja. Građani lokalnih zajednica bi putem ovih ustanova dobili odgovore i na pitanja o povijesti svoje uže i šire zajednice. Muzejski materijal bi se u muzejskoj ustanovi ili muzejskoj zbirci pribavljao prikupljanjem na terenu, iskopavanjem, kupovinom, razmjenom, poklonom i zavještanjem. Muzeji bi obezbjedili korištenje muzejskog materijala u kulturne, vaspitno-obrazovne i druge svrhe putem njegovog prezentovanja u okviru stalnih ili povremenih izložbi.

Muzejska djelatnost, nažalost, nije regulisana na nivou države Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine. Kao i za druge segmente kulture, i za muzeje nadlež-

12 Ljiljana Gavrilović, *Muzeji i granice moći*. ... str.54.

nost u Federaciji BiH imaju kantoni. Većina kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine donijela je *zakone o muzejskoj djelatnosti* kojima se uređuju uslovi i način obavljanja muzejske djelatnosti. Ti zakoni regulišu uvjete za formiranje muzeja ili zbirke, a to su: obaveze osnivača, način finansiranja, potrebni kadrovi, prostor muzeja ili zbirke, način prikupljanja muzejskog materijala itd. Donešenjem *zakona o muzejskoj djelatnosti* u većini kantona u FBiH stvoreni su pravni uslovi za formiranje muzeja i muzejskih zbirki u lokalnim zajednicama. Međutim, i pored postojanja pravnog okvira situacija se nije značajno popravila. Ključni razlozi za ovakvo stanje su: nepostojanje artikulirane kulturne politike u nadležnim tijelima lokalnih zajednica; nepostojanje strateških dokumenata koji utvrđuju pravce razvoja kulture u lokalnim zajednicama; neadekvatna kadrovska struktura u nadležnim tijelima; nepostojanje svijesti o važnosti kulturne baštine itd.

Da bi se potaklo formiranje muzeja i muzejskih zbirki u lokalnim zajednicama u FBiH, nužno je da: resorna kantonalna ministarstva utvrde nadležne subjekte za zaštitu kulturne baštine u svim lokalnim zajednicama; da se tamo gdje ne postoje, formiraju kantonalni zavodi za zaštitu kulturne baštine; da se izrade kantonalne strategije kulturne politike u kojima bi bila utvrđena obaveza formiranja muzejskih zbirki u svim lokalnim zajednicama; da se izrade lokalne strategije kulturne politike; da se educiraju državni službenici u općinskim/gradskim nadležnim službama o važnosti očuvanja kulturne baštine; da centri/domovi kulture iniciraju, tamo gdje ne postoje, formiranje muzejskih zbirki; da se općinska vijeća i načelnici informiraju o stanju kulturne baštine na području svojih lokalnih zajednica.

ZAKLJUČNO O DRUŠTVENOJ ULOZI I ZNAČAJU MUZEJA

Utvrđivanje društvene uloge muzeja je od presudne važnosti za njihovu budućnost.

Tradicionalni muzeji su ignorirali trenutne društvene prilike, te nisu reflektirali na aktuelne društvene protivvrječnosti. Naime, društveni značaj prvih muzejskih zbirki bio je reduciran na afirmaciju društvenog položaja vlasnika zbirke. Marginalizirani i stigmatizirani socijalni slojevi ignorirani su od tradicionalnih muzeja. Pod demokratskim muzejom razumijevamo muzej koji komunicira sa današnjim ljudima i zajednicom, njihovim potrebama i interesima, predstavljajući medij posredovanja ideja. Demokratski muzej, ne povlađujući trendovima i elitama, kritički nastoji reflektirati o aktuelnim društvenim problemima.

Bosanskohercegovačke lokalne zajednice suočavaju se sa lošim stanjem kulturne baštine na svom području. Da bi se situacija u lokalnim zajednicama promijenila, nužno je raditi na formiranju muzejskih ustanova i muzejskih zbirki. Formirane muzejske ustanove imale bi zadatak da za sadašnje i buduće generacije sačuvaju muzejsku građu koja svjedoči o državnom, nacionalnom, ekonomskom, kulturnom, vjerskom i drugim identitetima stanovnika lokalnih zajednica.

LITERATURA

1. Delibašić, Esad (2006) Muzej u informatičkom okruženju. Zenica: Muzej grada Zenice.
2. Gavrilović, Ljiljana (2011) Muzeji i granice moći. Beograd: XX VEK.
3. Gob, Andre-Drouguet, Noemie (2007) Muzeologija – povijest, razvitak, izazovi današnjice. Zagreb: Izdanja Antibarbarus.
4. Krivošejev, Vladimir (2012) Muzeji, menadžment, turizam: ka savremenom muzeju, od teorije do prakse. Valjevo: Narodni muzej; Beograd: Obrazovni informator.
5. Maroević, Ivo (1993) Uvod u muzeologiju. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Milosavljević Ault, Angelina (2014) Nova muzeologija kao činjenica savremenosti. u: Milosavljević Ault, Angelina (pr.) Nova mu-

- zeologija, časopis Kultura, br.144. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvoja.
7. Šola, Tomislav, (2003) Eseji o muzejima i njihovoj teoriji: prema kibernetičkom muzeju. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM.
 8. Vergo, Peter (1989) The new museology, London: Reaktion books.
 9. Vreg, France (1991) Demokratsko komuniciranje. Sarajevo: Narodna i univerzitetska biblioteka BiH-Fakultet političkih nauka Sarajevo.

SUMMARY

THE SOCIAL SIGNIFICANCE AND ROLE OF THE MUSEUM

This paper examines the social significance and role of museums and museum collections. One of the new conceptions of the museum, which appears as a reaction to the crisis of the museum overall, understands the museum as a medium. Museums understood as media have the task of conveying different

types of messages and to influence the formation of public opinion and the articulation of the public view. All rules that apply to other media apply to the museum which is understood as a medium. The democratic museum tries to understand the society and the reality in which it currently finds itself. The museum does not shrink away from reality, contrary to that, it tries to face it. The democratic Museum tries to communicate with the people of today. It is democratic precisely because of this communication. Truly democratic museums are only possible in a society in which the media have the task of conveying different, often conflicting, social interests and views on the world – in a society that is ready for dialogue. This paper also analyzes the significance of the formation of museums and museum collections in Bosnia and Herzegovina's local communities. The key causes of the lack of systematic and planned care for cultural heritage in local communities are identified and listed.

